

Інформаційне суспільство без духовного коріння приречене

Я не випадково саме так сформулювала тему свого виступу — «Інформаційне суспільство без духовного коріння приречене». До цього висновку приходиш, спостерігаючи за життям в суспільстві, за людською спільнотою взагалі, за юним поколінням зокрема. Ми бачимо, як змінюються сьогодні інтереси та уподобання підростаючого покоління, як молодь починає сповідувати інші цінності та дотримуватися інших правил поведінки і законів моралі, ніж ті, що були прийняті у минулих роках. Мабуть, у декого з вас виникали думки про те, що «Наш світ досягнув критичної межі. Діти більше не слухають своїх батьків»; «Наша молодь любить розкоші, вона погано вихована, вона насміхається з начальства і зовсім не поважає старших. Наші нинішні діти стали тиранами, вони не встають, коли до кімнати заходить літня людина, сперечаються зі своїми батьками»; ви з жалем констатуєте, що «Ця молодь є розтлінною до глибини душі. Молоді люди підступні та недбалі. Ніколи вони не будуть подібні до молоді минулих років. Молоде покоління сьогоднішнього дня не зуміє зберегти нашу культуру». Можливо, також хтось із вас скаже, що «В усі часи старше покоління висловлювало незадоволення поколінням молодшим, що це звичайний конфлікт батьків і синів». Звісно, так воно і є, і підтвердженням цього — вище наведені цитати, що належать єгипетському жрецю, ім'я якого не збереглося, і який жив за 2 тисячі років до нашої ери, давньогрецькому філософу Сократу та безіменному автору, який більш ніж 3 тисячі років потому залишив напис на горщику, знайденому відносно недавно посеред руїн Вавилону. Але той факт, що в усі часи та віки існували та існують проблеми у відносинах між батьками і дітьми, не може давати нам приводу для заспокоєння, адже живемо ми з вами у сучасному світі. Тому нас турбують проблеми сьогодні, замислюємося ми з вами і над майбутнім своїх дітей, своїм власним майбутнім, майбутнім суспільства. Розуміючи, що кожне покоління вносить щось нове у розвиток людської спільноти, не можемо не відзначити, що не з усім ми погоджуємося, не все викликає у нас схвалення. І в той же час ми бачимо позитивне у намаганнях і прагненнях юних громадян нашої держави. Підтримати їх, дати розвинутися — головне завдання не тільки сім'ї та школи, але й бібліотек, особливо бібліотек для дітей, в яких ми з вами, шановні колеги, маємо честь і задоволення працювати.

Безперечно, усім нам хочеться, щоб наша праця приносила добрі плоди, щоб читачі, відвідуючи бібліотеку, не тільки знаходили тут для себе потрібну інформацію, отримували необхідний документ, а й відчували затишок і комфорт, повагу і душевний спокій. Донецька обласна бібліотека для дітей ім. С.М. Кірова не є в даному випадку винятком. Тому вся діяльність бібліотеки спрямовується на створення сприятливого в усіх розуміннях середовища. Я не буду детально описувати, як улаштована наша бібліотека, сподіваюся, ви її пам'ятаєте. Зупинюся безпосередньо на роботі бібліотеки, яка має на меті допомогти дитині вирости інтелектуально розвинутою і, що особливо важливо, духовно багатою. Головним знаряддям для досягнення цього вважаємо книгу, і не тільки тому, що ми «книжні люди», а й тому, що, як показують дослідження, саме книга і читання формують духовно зрілу, освічену і соціально цінну особистість.

Згадаймо слова Василя Сухомлинського: «Якщо з дитинства у дитини не виховано любові до книжки, якщо читання не стало її духовною потребою на все життя, в роки отрочтва душа підлітка буде порожньою». Чи хочеться нам з вами, шановні колеги, стикатися з душевно порожніми людьми і жити в оточенні осіб з повною відсутністю моральних якостей? Звичайно ж, ні.

Якось у «Бібліотечної газеті» (2004, № 10) я прочитала наступні слова про бібліотеки: «Они подобны островкам духовности в потоке многоликой современности. Ибо содержат в себе непреходящие ценности, заключенные в литературе, искусстве — этих проявлениях человеческого духа. Их сегодня справедливо можно назвать спасителями человеческих душ. Особенно — детские». Яких же зусиль повинна докладати бібліотека, щоб острівки духовності не були затоплені, щоб кожен, хто потребує допомоги, знаходив тут спасіння? Що може зробити бібліотека для попередження перетворення дитини в якусь подобу трансформера? Дуже мало, якщо діятимемо поодиночі. Дуже багато, якщо і надалі єднатимемо зусилля із сім'єю, школою, церквою.

У нашої бібліотеки вже давно склалися тісні стосунки із храмом преподобного Сергія Радонежського при Свято-Преображенському кафедральному соборі м. Донецька. Понад 10 років тому, у вересні 1995 року, перші учні Недільної православної школи, ініціаторами створення якої, її духовними отцями були і є священнослужителі собору, прийшли на заняття саме до бібліотеки. Співпраця бібліотеки і собору полягає не тільки у тому, що бібліотека надає приміщення для занять школи, хоча це теж важливо, але найважливішим є те, що ми спільно дбаємо про душу дитини. Бібліотекарі знайомлять учнів і викладачів з новою літературою, яка відповідає головному завданню школи, допомагаємо у підготовці занять, для чого постійно діє книжкова виставка «На крилах віри». А ще на Різдво, Великдень, інші християнські свята у бібліотеці відбуваються незабутні заходи, які несуть у душі дітей світлу радість.

Для читачів-дітей, які, хоча і не є учнями Недільної школи, але теж потребують знайомства з духовними коренями свого народу, бібліотека проводить багато тематичних бесід: «По Україні з краю в край ходить Святий Миколай», «Про Різдво небесної дитини», фольклорний калейдоскоп «Різдвяні свята в Україні», народознавчий ранок «Щастя, Боже, із Йорданом», лялькову виставу «Перше чудо із чудес — Христос воскрес», літературно-мистецьку композицію «І святкує світ увесь, в цей день Христос воскрес!», урок художньої праці «Веселка на шарлупі», художню годину «Образи Спаса», день інформації «Величне свято християнства» тощо. Під час заходів бібліотекарі обов'язково звертають увагу дітей на те, що у кожного народу свої вірування, звичаї, обряди, і треба з повагою та розумінням ставитися до них.

Саме цей тезис — «людина повинна ставитися з розумінням і повагою до кожного» є домінуючим як при індивідуальному спілкуванні з читачами, так і при проведенні різноманітних заходів, що присвячені вихованню духовності та милосердя, серед яких діалог «Найважча професія — бути людиною», виховні години «Якщо ти байдужий до страждань інших, ти не заслуговуєш називатися людиною», «Людина починається з добра», бесіди «Ім'я твоє, людино!», «Життя не вічне, вічні людські цінності», етичний діалог «Вічний пошук щастя: нове покоління вибирає ...». Я привела назви тільки деяких заходів, але так само, як і ви, шановні колеги, можемо назвати ще багато і композицій, і виставок, і оглядів, що

проводяться в стінах бібліотеки та поза її межами. Ми з вами розуміємо та усвідомлюємо, що, організовуючи і проводячи певні заходи, не вирішимо долі і проблеми багатьох людей, не полегшимо їх страждання, але сподіваємося, що дехто із наших читачів виросте з почуттям співпереживання до ближнього. І тоді в інформаційному суспільстві завдяки книзі та бібліотеці буде ще на одну, на п'ять, на мільйон чуйних людей більше, а духовне коріння народу зберігатиметься та набиратиме сили.

Шановні колеги! Під час конференції ми вже багато разів вживали слово «духовність». Особисто я вважаю, що поняття «духовність» містить у собі не тільки релігійні та моральні ознаки, а й дуже широкий спектр визначень — повернення до історичних витоків народу, до його культурної спадщини, інтелектуальні здобутки людства, а ще повага і любов до рідного краю, до своєї Батьківщини, і ці поняття тісно між собою пов'язані. Людина, яка з дитинства привчається до співпереживання, співчуття, розуміння чужих проблем, і у зрілому віці буде ставитися до кожного з тактовністю, чуйністю. Така людина поважатиме і свою державу, і її громадян, і свою малу Батьківщину, шануватиме свій рід, народ, свій край, виросте духовно зрілою людиною. Ось чому багато уваги ми приділяємо у своїй роботі національно-патріотичному вихованню та краєзнавчій роботі. В бібліотеці розроблена і діє програма «Земле моя — моя історія жива», що передбачає проведення заходів, мета яких — сприяння вихованню патріотизму, відродження духовності, історичної пам'яті, формування у підростаючого покоління любові до рідного краю. Вже понад 10 років у бібліотеці працює гурток «Юний краєзнавець». За ці роки діти дізналися багато корисного і цікавого про свій край. Інформаційне повідомлення «Скіфи та сармати — хто вони?», лялькова вистава «Осінні обряди у рідному краї», патріотична година «Йшли полки шахтарським краєм», краєзнавча подорож «Їхніми іменами названі вулиці міста», вікторина «Літературні імена на карті Донеччини», краєзнавчі читання «Святі Гори: від забуття до відродження» та ще багато різноманітних тем у різній формі висвітлювалися під час занять. Діти виступають не тільки у ролі слухачів, вони завжди беруть активну участь у заходах, діляться своїми знаннями з друзями, відповідають на питання анкет, вікторин, малюють, танцюють тощо. Вже закінчили школу, стали студентами, робітниками, народили дітей перші учасники краєзнавчих занять. По-різному в кожного склалася доля, але сподіваємося, що в їхніх душах, як і в душах нинішніх юних краєзнавців, якась частка любові до свого рідного краю виплекана зусиллями бібліотекарів.

Спілкуючись з відвідувачами індивідуально та під час масових заходів, готуючи різноманітні наочні форми, працівники бібліотеки намагаються донести до читачів думку про те, що для будь-якої людини важливим є не тільки її економічний добробут, а й інтелектуальний рівень буття, що найцінніше багатство народу, його вікова мудрість сконцентрована в книзі, що книга є найвеличнішим та найчудовішим відкриттям серед усіх, що зроблено людством. Цю мету переслідував також обласний конкурс дитячої творчості «Мандруємо книжковим світом», який бібліотека проводила минулого року. Представлені на конкурс дитячі роботи свідчили про те, що книга є для дітей джерелом пізнання, насолоди і творчості, і це не може не радувати. Але, на жаль, багато хто з нас, живучи в епоху *Internet*, настільки звик до книги, що рідко думає про неї, як про чудо, а для багатьох цікавіше і важливіше провести час за комп'ютером, ніж за книгою. Ось чому ми звертаємо увагу відвідувачів на той момент, що і бібліотека, і *Internet* мають свої плюси та мінуси, тому потрібен наступний варіант — поєднання традиційних ресурсів і різноманітних електронних носіїв інформації. На жаль, доводиться констатувати, що значна більшість бібліотек нашої держави ще не досягла цього ступеню функціонування. Деяку надію на втілення такого ідеального варіанту дають «Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007-2015 роки», затверджені Законом України від 9 січня 2007 року, в якому одним із головних пріоритетів визначене «прагнення побудувати орієнтоване на інтереси людей, відкрите для всіх і спрямоване на розвиток інформаційне суспільство, в якому кожен міг би створювати і накопичувати інформацію та знання, мати до них вільний доступ, користуватися і обмінюватися ними, щоб надати можливість кожній людині повною мірою реалізувати свій потенціал, сприяючи суспільному і особистому розвитку та підвищуючи якість життя».

Зрозуміло, що особистий розвиток людини, про який іде мова в «Основних засадах ...», передбачає не тільки зростання рівня її інформаційної грамотності, а також інтелектуальне і духовне зростання особистості. Таким чином, ми знову приходимо до думки про те, що без духовного коріння інформаційне суспільство приречене.